

Eesti levinumad
põllulinnud

Lindude arvukus ja mitmekesisus on heaks põllumajandusmaastike kvaliteedi näitajaks, kuna põllulindude arvukuse langus või levila kahanemine on sageli seotud elupaiga omaduste halvenemisega. Seetõttu peetakse linde bioloogilise mitmekesisuse hindamisel üheks olulisemaks indikaatoriks ja kasutatakse põllumajandusliku keskkonnatoetuse (PKT) hindamisel kogu Euroopas.

Käesolevasse trükisesse on koondatud Eesti kõige tavalisemad põllulinnuliigid Põllumajandusuuringute Keskuse koordineeritava PKT hindamise raames teostatava linnuseire põhjal.

Põllulindude „seltskond“ on äärmiselt kirju. Siia kuuluvad liigid, kes

- pesitsevad põllumaal (nt põldlõoke, kiivitaja);
- kasutavad põllumajandusmaastikku peamise toidubaasina (nt valgetoonekurg, hallvares);
- rändel puhkepeatusi ja toitu vajavad liigid (nt sookured, raba-haned);
- juhukülalised (nt kalakajakas, plüü).

Kokku võime Eestis põllulindudeks lugeda üle saja liigi, mis on üle 30% kogu meie linnustikust.

Ökosüsteemis on põllulindude koht reeglina nii kahjurputukate kui umbrohuseemnete hävitajana. Eriti usinad selleks on väikesed värvulised.

Põllulinde võib grupeerida lähtuvalt elupaigaeelistustest järgnevalt: avamaa linnud, servaliigid, puistulinnud ja õueala liigid. Igast grupist on trükises kirjeldatud 5–6 kõige tavalisemat liiki. Elupaigagrupid on tähistatud eri värvi taustaga – avamaa linnud helerohelisega, servaliigid sinisega, puistu linnud on kollasel taustal ning õueala liigid on välja toodud lillakal taustal.

Avamaaliigid – need on liigid, kes pesitsevad ja toituvad peamiselt põldudel, rohumaadel, karjamaadel ja muus sarnases avamaastikus. Nende pesad asuvad tihti põllul ning seetõttu on nad põllumajandustegevusest kõige otsesemalt mõjutatud.

Servaliigid – need on liigid, kes enamasti kasutavad põldude servaosi (põllu- ja metsaserv, põllu- ja kraaviserv, põllu- ja teeserv jne). Pesad asuvad neil liikidel üldiselt varjulisemates kohtades, kuid toitumas käivad nad ka põldudel.

Puistuliigid – need on liigid, kes kasutavad põllumajandusmaastikku valdavalt toidubaasina. Nad pesitsevad puistutes (metsad, noorendikud, pargid) või puistute servaosades.

Õueala liigid – need on liigid, kes on tihedalt seotud õuealadega. Nad pesitsevad nii õuealadel (pesakastid, karniisid, varjualused) kui ka näiteks kivi-hunnikutes, haohunnikutes ja puuriitades. Põllumajandusmaastikku kasutavad sellised liigid eelkõige toitumiseks.

Linnustiku mitmekesisuse põllumajandusmaastikus tagavad:

- vaheldusrikas põllukultuuride kasutus;
- mitmesugused maastikku jaotavad/ilmetavad elemendid;
- vähene putuka- ja taimemürkide kasutus;
- võimalusel lindude pesitsustsükli arvestamine põllutööde korraldamisel;
- avatud kraavid ja nende vallidel olev looduslik taimestik (sh põõsastik);
- väikekiskjate arvukuse reguleerimine;
- talvine lisa söötmine;
- pesitsustingimuste loomine (pesakastid, pesaalused).

Põldlõoke

(*Alauda arvensis*)

Põldlõoke

(*Alauda arvensis*)

Rahvapärased nimed: põllulaulik, künnilind, lõõr, lõõrilõo, ligu, lõivuke.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 400 000–700 000 paari. Liigi arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud väikest langust.

Välimus/tunnused: laulu järgi tuntakse põldlõokest väga hästi, kuid vähesed on liiki lähedalt ja üksikasjalikult silmitsenud. Põldlõokese välimus on tagasihoidlik ja lihtne. Silmapaistmatu pruunikashall sulestik annab liigile hea varjevärvuse, seetõttu on maapinnal olevat lindu väga raske märgata.

Elupaik: algselt on põldlõoke olnud steppide lind, kes on oma leviala tänapäevaks tohutult laiendanud. Eestis pesitseb põldlõokesi enim põldudel ja niitudel, hõredamalt elab liik rabades ja soodes.

Pesapaik: pesa kujutab endast korratut, kohevat ja lamedat poolkera, mis on punutud kuivadest rohukõrtest. See ehitatakse maapinnale, rohu sisse või rohukulu varju. Enamik põldlõokesi pesitseb suve jooksul kaks korda, üksikjuhtudel isegi kolm korda.

Sookiur

(*Anthus pratensis*)

Sookiur

(Anthus pratensis)

Rahvapärased nimed: soovästrik, soopiuksuja, soosiisike, kadakalind.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 150 000–200 000 paari. Liigi arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud väikest langust.

Välimus/tunnused: metskiuruga võrreldes on sookiur väiksem ja üldiselt tumedama värvusega, samuti tumedama triibustusega pugualal. Liigi laul on paljudele kindlasti rohkem ütleval kui välimus: monotoonse rütmiga „tsit-tsit-tsit-tsit...” või „tsiip-tsiip-tsiip...”.

Elupaik: üle Eesti on sookiur sage haudelind, kes pesitseb nii niisketel avamaastikel (luhtadel, niitudel) ja põldudel kui ka loopealsetel, soodes ning rabades.

Pesapaik: pesa ehitatakse rohttaimestiku varju maapinnale. Tihti asub pesa mätta küljel ja on lamandunud kuiva rohukuluga ning hästi varjatud. Pesitseb suve jooksul reeglina ühe korra.

Kiivitaja

(*Vanellus vanellus*)

Kiivitaja

(Vanellus vanellus)

Rahvapärased nimed: vaenulind, vaenukukk, keevit, hirmutaja, poola lind, poola kana, kiivit, tiivitaja, kiiber.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 40 000– 60 000 paari. Kiivitajate arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud tõusutrendi.

Välimus/tunnused: kiivitaja äratav möödakäija tähelepanu oma erakordse emotsionaalsusega. Ta on elav, liikuv ja häälekas lind. Kiivitajal on kurvitsaliste seas ainulaadne must suletutt ja roheline värvus seljal. Köht on liigil valge, jalad roosakad ja kael must.

Elupaik: peamiselt pesitseb põllumajandusmaastikul (põllud ja rohumaad), eelistab madalamurulisi niiskeid niite ja rannakarjamaid, kuid leidub ka soodes ning märgaladel.

Pesapaik: pesa on kiivitajal küllaltki primitiivne, peentest kõrtest koosnev ja vähese vooderdisega. Kurnas on 4 pirnikujulist pruuni-musta laigulist muna.

Soovitusi liigi kaitseks: kuna kiivitaja toitub mitmesugustest selgroogsetest, siis eelistab ta niiskemaid ja möödukalt väetatud põlde, kus tema lemmiktoiduobjektide – vihmausside ja sääriksääsklaste arvukus on kõrgem. Poegadele on eriti kahjulik putukamürkide kasutamine, sest nad toituvad maapinnal ja taimestikul elavatest selgrootutest.

Nurmkana
(põldpüü)
(*Perdix perdix*)

Nurmkana (põldpüü)

(Perdix perdix)

Rahvapärased nimed: oraspüü, oraspill, põldkrapp, kerapüü, tudukana, karapatka, adrikas.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt vaid 4 000–8 000 paari. Liigi arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud märkimisväärselt langustrendi.

Välimus/tunnused: nurmkanal on telliskivipunane pea, äärmised roostevärvi sabasuled paistavad lennul. Isaslinnul on kõhu all tumepruun laik, emaslinnud on see kas ähmasem või puudub. Nurmkanaid võivad inimesi tihti ehmatada oma ootamatu lendutõusmisega, seda juhul kui inimene on sattunud lindudele juba väga lähedale.

Elupaik: nurmkana tavalisteks elupaikadeks on põllud ja niidud, teeservad, põllupeenrad ja servaelupaigad, kus leidub umbrohtude seemneid.

Pesapaik: nurmkana pesitseb aprilli lõpul või mais. Kurnas on 10–26 ühevärvilist hallikas-, pruunikas- või rohekaskollast muna. Pesa paikneb tihedas rohus mõne puu või põõsa varjus ja näeb välja kui lihtsalt üks suurem kuhi kuiva rohtu.

Soovitusi liigi kaitseks: nurmkana vajab pesitsemiseks mitmeaastase taimestikuga taimekaitsevahenditest saastamata ribasid. Ühtlasi on need heaks toitumispaigaks väikestele poegadele, kes vajavad kasvuks palju loomset valku, mille saavad eeskätt umbrohtudel parasiteerivatest lehetäidest ning lehevaablase ja oblikapoide röövikutest.

Rukkirääk
(*Crex crex*)

Rukkirääk

(*Crex crex*)

Rahvapärased nimed: rääk, räägulind, rukkiräägutaja, prääks, präägutaja, roojarääk, rootsirästas, heinarääk.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 30 000–50 000 paari. Liigi arvukus on näidanud viimastel aastakümnetel väikest tõusu.

Välimus/tunnused: rukkiräägu häält (krääksuv „krääk-krääk“) teavad ilmselt kõik, kuid vaid vähesed on teda ka näinud. Rukkiräägule on iseloomulik hallikas kulmutriip ja hall kurgualune, selg on kollakaspruun mustade täppidega, jalad on roosad.

Elupaik: elupaikadeks on erinevad niidud (aruniidud, lamminiidud), põllud, madalsood ning raiesmikud.

Pesapaik: pesa kujutab endast kõrte ja samblaga ääristatud lohku. Muneb tavaliselt 9–10 muna. Pojad on juba mõne tunni möödudes peale koorumist valmis ringi uitama. Pesitseb suve jooksul tavaliselt kaks korda.

Soovitusi liigi kaitseks: suurimaks ohuks räägule on intensiivne rohumaade majandamine, sest varase niite korral hävitatakse tema elupaik. Palju räägupoege ja sulgivaid vanalinde hukkub ka niitmisel, seepärast tuleb niita nii, et linnud saaksid põllutöömashinate eest pageda („servast-serva“ või „keskelt lahku“ niitmine).

Suurkoovitaja

(*Numenius arquata*)

Suurkoovitaja

(Numenius arquata)

Rahvapärased nimed: koovit, koov, koovikas, kooviski, köövitaja, koekas, kroonnepp, uurlupp, vihmakass.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt vaid 3 000–5 000 paari. Suurkoovitajate arvukus on viimastel aastakümnetel langenud.

Välimus/tunnused: suurkoovitaja on Euroopa suurim „kahlaja“. Iseloomulik on liigile tema omapärane hää: vali „küüi, küü-klüüi“. Välimusest on silmatorkavam veidi allapoole kaardus võimas nokk. Sulestik on ühtlaselt triibuline ookerkollaka või pruunika tooniga.

Elupaik: suurkoovitaja elab soodes, niisketel niitudel, luhtadel ja kultuurrohumaaadel.

Pesapaik: pesad rajatakse niisketele niitudele, soodesse. Lohukujulisse hõreda vooderdisega pessa munetakse neli oliivrohelise taustaga pruunilaigulist muna.

Soovitusi liigi kaitseks: suurkoovitaja eelistab niiskemaid ja suuri avatud välju, kuid mitmekesise kultuuride kasutusega alasid. Palju pesi hukkub põllutööde käigus. Poegade ellujäämist soodustavad loodusliku ilmega vähemajandatavate saakobjektirikaste rohumaaalade esinemine suuremate põllumassiivide servas.

Kadakatäks

(*Saxicola rubetra*)

Kadakatäks

(Saxicola rubetra)

Rahvapärased nimed: kadakarästas, kadakatikk, kadakatärt, niidukiuts, künnirästas.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 300 000–400 000 paari. Ehkki liigi arvukus on viimastel aastakümnetel tõusnud ja langenud, võib nentida, et arvukus on üldiselt olnud stabiilne.

Välimus/tunnused: kadakatäks on laia valge kulmutriibuga lind, kellel saba tüvikuosas leidub samuti rohkesti valget. Isaslinnu ülalpool on tumepruun, alapool roostekollakas, põsed mustad. Emaslind on kahkjam.

Elupaik: pesitseb niitudel, luhtadel, soodes, rabades, põlluservadel, kadastikes ja raiesmikel. Tihti kohtab liiki avamaastikes, põõsastikes või teede servades. Kadakatäksile meeldib istuda varjamatult põõsaoksal, taral, traadil või kõrgematel rohttaimedel.

Pesapaik: pesad asuvad kraavide kallastel, mätaste servade all, haohunnikus. Pesa on alati hästi varjatud ja seetõttu raskesti leitav. Pesitseb Eestis suve jooksul üks kord.

Karmiinleevike

(*Carpodacus erythrinus*)

Karmiinleevike

(Carpodacus erythrinus)

Rahvapärased nimed: Eestisse levis karmiinleevike alles 19. sajandi keskpaiku ja seetõttu rahvalikke nimetusi ei ole täheldatud.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 150 000–250 000 paari. Liigi arvukus on näidanud viimastel aastakümnetel tõusutrendi.

Välimus/tunnused: karmiinleevike on umbes varblase suurune lühikese ja tüseda nokaga laululind. Isaslindudel on sulestik peamiselt karmiinpunane: pea, kõht ja seljaosa näivad neil tihti otsekui verre kastetud. Emaslindude sulestik on üldiselt varblasepruun.

Elupaik: karmiinleevike on olnud metsastepi lind. Eestis eelistab liik lehtmetsade, puis- ja põõsasniitude servaosi, parke ja aedu.

Pesapaik: pesa asub madalal puul või põõsas. Eestis on leitud pesi kuuskedel, toomingal, lepal, jalakal, samuti nõgesepuhmas. Üldiselt on rohukõrtest punutud pesa kohev ja korratu, paksu põhja ning seintega.

Kõrkja-roolind

(*Acrocephalus schoenobaenus*)

Kõrkja-roolind

(Acrocephalus schoenobaenus)

Rahvapärased nimed: pilliroolind, roorääk, kõõrikalind.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 150 000– 250 000 paari. Liigi arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud tõusutrendi.

Välimus/tunnused: teistest roolindudest erineb kõrkja-roolind laia heleda kulmutriibu poolest, samuti on liigi sulestik silmatorkavalt triibuline. Selja allosa on roostepruun, alapool ookerja varjundiga, üle pealae on must pikitriip.

Elupaik: Eestis asustab kõrkja-roolind peamiselt veekogude (järvede, jõgede, tiikide, kraavide) servi, lisaks põõsasiite ja pajupõõsastikke.

Pesapaik: pesa ehitatakse tavaliselt maapinnale, kõrgesse rohtu, tarnamättale, pajupõõsasse või selle alla. Pesa on väga hästi varjatud ning isegi poegade toitmise ajal on seda väga raske leida.

Pruunselg- põõsalind

(Sylvia communis)

Pruunselg-põõsalind

(Sylvia communis)

Rahvapärased nimed: härjaööbik, lobiseja põõsalind, pajuharakas.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 600 000–1 000 000 paari. Liigi arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud märgatavat tõusu.

Välimus/tunnused: pruunselg-põõsalinnu sulestik on seljal roostepruun, alapoolel kreemajasvalge ning kurgu all puhasvalge. Isaslinnul on pea hall, emaslinnul pruunikas. Lind on väga vilka käitumisega ning liigi laul on väga omapärane: kiire ja lühike karedavõitu hääl, mis koosneb krigisevatest vilesegustest toonidest.

Elupaik: Eestis on pruunselg-põõsalind kõikjal tavaline haudelind. Eelistatud elupaikadeks on kultuurmaastiku hõredad puistud, võsaservad, teeäärsed kuusehekid, erinevad põõsastikud, pargid, aiad ja kalmistud.

Pesapaik: pesad on tavaliselt maapinnal või maast kuni 10 cm kõrgusel taimestikus ning oksarisis. Hästivarjatud pesa on tavaliselt kohev kuhik kuivadest taimekõrtest.

Soo-roolind

(*Acrocephalus palustris*)

Soo-roolind

(Acrocephalus palustris)

Rahvapärased nimed: rahvapäraseid nimetusi ei ole teada.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 150 000–300 000 paari. Soo-roolinnu arvukus on näidanud viimastel aastakümnetel tõusutrendi.

Välimus/tunnused: ülapool on soo-roolinnul ühtlaselt oliivpruun, alapool kreemjasvalge. Liik on väga liikuv ja julge ning lubab oma tegevust tihti väga lähedalt jälgida.

Elupaik: soo-roolinnu elupaikadeks on viljapõllud, põõsastikud, umbrohostud, metsistunud aiad ja pargid.

Pesapaik: pesa ehitatakse tihedasse rohttaimestikku või madalasse põõsasse. Sagedasti leidub pesi kõrvenõgeste varte küljes suuremates nõgesepuhmastes. Pesa võib olla nii maapinnal kui ka kuni 60 cm kõrgusel. Pesa ise on tavaliselt ehitatud kõrreliste kulust, lehetükkidest ja taimevillast ning on poolkera kujuline.

Hallrästas

(*Turdus pilaris*)

Hallrästas

(Turdus pilaris)

Rahvapärased nimed: kadakarästas, täristirästas, tulirästas, kädistaja, pajuharakas, paskrästas, sitalind, hall kodi.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 100 000–200 000 paari. Hallrästa arvukus on viimastel aastakümnetel küll päris palju kõikunud, kuid on siiski langustrendiga.

Välimus/tunnused: hallrästal on kastanpruun selg, hall pea ja pikk must saba. Linnu alapool on kollakas, hõredate tumedate tähnidega.

Elupaik: hallrästad pesitsevad kultuurmaastiku puistutes, metsatukkades, puisniitudel ja metsaservades.

Pesapaik: pesa ehitatakse mistahes liiki puule ja seda väga erinevatele kõrgustele. Pesa võib paikneda alates maapinnalt ja lõpetades kõrgusega üle 20 meetri. Pesa ise on massiivne kuivadest rohukõrtest poolkera.

Metskiur

(Anthus trivialis)

Metskiur

(*Anthus trivialis*)

Rahvapärased nimed: mahlalind, rabalööke, metsalõugu, metspiuksuja, peibelane, puusiisike.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 500 000–800 000 paari. Liigi arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud väikest langust.

Välimus/tunnused: metskiur on tagasihoidliku välimusega. Ülapool on tal põhiliselt pruunikas, tumeda mustriga, alapool heledam ja triibuline. Rinnasulestik on hele-ookerjas ja tagaselg hõredamalt triibuline.

Elupaik: väga tavaline liik paljudes maastikutüüpides. Rohkearvuliselt pesitseb metsalagendikel ja metsaservadel, samuti puisniitudel, raiesmikel, karjamaadel ning võsaservadel.

Pesapaik: pesa on hästi varjatud lihtne lameda tassi kujuline, mis on punutud rohukõrtest ja lehetükikestest. Pesa asub tavaliselt kuiva kulupuhma, mätta või põõsa varjus. Metsaservadel elavad linnud ehitavad pesa sageli niidule või aasale, harvem metsa alla.

Metsvint

(Fringilla coelebs)

Metsvint

(Fringilla coelebs)

Rahvapärased nimed: metsavaht, vihmavint, kasevint, viiksutaja, rüüts, metsvink, kurjailmalind, saksamaa varblane.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 1 700 000–2 200 000 paari. Metsvintide arvukus on viimastel aastakümnetel püsinud stabiilne.

Välimus/tunnused: isaslinnu lagipea on sinihall, põsed ja alapool punakad, eesselg kastanpruun. Emaslind on rohekaspruun, rohecashalli alapoolega. Nii isas- kui ka emaslinnu tiival on kaks laia valget vööti.

Elupaik: elupaigaks on erinevad metsad, pargid, aiad, kalmistud, puiesteed ja kultuurmaastikud.

Pesapaik: pesad asuvad nii okaspuudel kui ka lehtpuudel keskmiselt maapinnast 2,8 m kõrgusel. Pesa võib asuda nii vastu tüve kui ka olla osavalt punutud tüvest kaugemale oksaharude vahele. Pesa on väga ilus paksude seintega peamiselt samblast ja samblikust koosnev poolkerajas ehitis.

Talvike

(*Emberiza citrinella*)

Talvike

(Emberiza citrinella)

Rahvapärased nimed: kaerasööja, talitsiitsitaja, tuisulind, külmatihane, tsiitsitaja, tits, sits, jõhvilind, kadakalind, karjalind, kollane varblane, sirtsuke.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 150 000–200 000 paari. Talvikese arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud väikest langust.

Välimus/tunnused: varblase suurune kollase alapoolle ja suhteliselt pika sabaga lind. Selg on pruun tumedate triipudega, tagaselg punakaspruun või kaneelpunane. Pea on isaslinnul kollane, emaslinnul hallikaskollane.

Elupaik: elupaigana eelistab talvike mitmesuguseid kultuurmaastikke – põldudevahelisi puistuid, puisniite, heina- ja karjamaid, raiesmikke ja kadastikke. Vähesel arvul elab ka parkides ja kalmistutel.

Pesapaik: pesa on kohev ja lame poolkera, mis koosneb kõrtest, kõdunenud taimevartest, kuivanud lehtedest ja rohujuurtest. Pesad võivad olla nii maapinnal kui ka puudel keskmiselt 1,7 m kõrgusel.

Ööbik
(*Luscinia luscinia*)

Ööbik

(Luscinia luscinia)

Rahvapärased nimed: sisask, õitsilind, kiriküüt, lakstigal, laulukuningas, lauluisa, teopiits, härjalind, käoraudsepp.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 130 000– 200 000 paari. Ööbiku arvukus on viimastel aastakümnetel tõusnud.

Välimus/tunnused: laulu poolest kõigile tuntud ööbiku välimus on üsna tagasihoidlik. Ülapool on linnul ühevärviline oliivpruun, alapool helehall, saba punakaspruun. Kehakuju on liigil sale, jalad kõrged ning mustpruunid silmad tõstavad ööbiku teiste laululindude kõrval eriti esile.

Elupaik: elutseb kõrgemates lehtpuuvõsades, luhtade põõsastikes, lehtpuuvõsaga hõredates metsades, lepikutes, metsistunud parkides ja kalmistutel.

Pesapaik: pesa on maapinnal enamasti põõsa varjus. Pesamaterjalina kasutatakse lehekõdu ja kõrrekesi – see sulatab pesa maapinnaga täiesti ühte ning olles pesale isegi väga lähedal on seda väga raske märgata.

Hall-kärbsenäpp

(*Muscicapa striata*)

Hall-kärbsenäpp

(Muscicapa striata)

Rahvapärased nimed: kärbsekütt, kärbsepüü, maripuulind, nurgasäks, litsak, kadakarästas, kabalind.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 200 000–300 000 paari. Hall-kärbsenäpi arvukus on viimastel aastakümnetel tõusnud.

Välimus/tunnused: hall-kärbsenäpi välimus on suhteliselt tähelepandamatu. Värvus on ühtlaselt hall valkjama alapoolega, mille rinnaosa katavad tumedad triibud. Lisaks tagasihoidlikule välimusele puudub linnul ka laul. Siiski on hall-kärbsenäpp inimese suhtes julge ning varjamatu eluviisiga.

Elupaik: hall-kärbsenäpp on elupaiga suhtest tagasihoidlik eelistades igasuguseid metsi ja kultuurpuistuid. Maa-asulates pesitseb peamiselt öuealadel.

Pesapaik: pesi võib leida vägagi erinevatest kohtadest: maja seinal naela otsas, ülesriputatud korvis, lehtris. Harilikult asub pesa siiski mingil rõhtsal pinnal vastu püstseina või puutüve. Nii nagu pesa asukoht, on ka pesamaterjal sõltuvalt elupaigast, vägagi erinev.

Kivitäks
(*Oenanthe oenanthe*)

Kivitäks

(Oenanthe oenanthe)

Rahvapärased nimed: kiviHING, kivistik, sibulakaupmees, kivisaks, näkk, kivitriks, kivitikutaja, varetikk, aiatikk, kivinokkija, kivrähn, kivivästrik, kitsekarjane, hiistakka, vihmapriks.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 20 000–30 000 paari. Kivitäksi arvukus on viimastel aastakümnetel püsinud stabiilne.

Välimus/tunnused: kivitäksile on iseloomulik suur valge laik saba peal (nähtav lennus). Isaslind on kevadel ja suvel tuhkhalli ülapoole, mustjate tiibade ning tumeda triibuga silma- ja kõrvaalal. Emaslind on tunduvalt heledam, ülalt liivkollakas ja alt ookerjas.

Elupaik: Eestis sage haudelind kultuurmaastikus (põlluservadel, kivimurdudes, liivaaukudes, turbasoodes, varemetes, ehitistel, kiviaedadel ja asulates).

Pesapaik: pesad asuvad enamasti kiviunnikutes, hoonete pragudes ja lõhedes, kändude juurte all, maapinnalohkudes, puuriitades ning palgivirnades. Pesa on suur ja kohev ning koosneb peamiselt kuivadest kõrtest, olles taimevilla, karvade ja sulgede sisevooderdusega.

Kuldnokk

(Sturnus vulgaris)

Kuldnokk

(Sturnus vulgaris)

Rahvapärased nimed: kullalind, rahvarästas, türgi varblane, puurivarblane, mustmats, tulilind, nõgikikas, rootsvarblane, rootsvilistaja, teomees.

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 150 000–250 000 paari. Kuldnoka arvukus on viimastel aastakümnetel püsinud stabiilsena.

Välimus/tunnused: kuldnokal on rohelise ja lillaka läikega must keha, millel on kuldsed tähnid. Vanalindudel on erkkollane nokk, mis noorlindudel puudub. Maapinnal liigub liik jalutades või joostes (musträstas hüppab).

Elupaik: kuldnokk pesitseb igasugustes puistutes (vältides paksu metsa) ja inimasulates, peamiselt eelistab segametsa, metsaservi ja puisniite.

Pesapaik: asukohale truu linnuna pesitseb kuldnokk enamasti aastaid omaks võetud pesitsuspaigal. Pesad asuvad sageli puuõõnsustes, kuid meelsasti kasutab kuldnokk ka pesakaste. Harvem võib pesa leida järsakute õõnsustes, lõhedes, müüriaukudest või korstnas. Pesa ise on korratu kuhjatis mitmesugustest kõrtest, keskel on pehmema vooderdisega pesalohk.

Linavästrik

(Motacilla alba)

Linavästrik

(Motacilla alba)

Rahvapärased nimed: jäälohkuja, jääpõrutaja, jämejalg-Toomas, jääkilataja, jääpõtk, jäätallaja, linapäästrik, linapääsuke, linaõnnenäitaja, linaõnnetooja, linalind, väinapõks, hännaline, tsibihärglane, pikahännamees, vibahänd, hällinaine, tsibet... Kokku on lindavästrikul üle 70 rahvapärase nime!

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 150 000–200 000 paari. Linavästriku arvukus on viimastel aastakümnetel tõusnud.

Välimus/tunnused: linavästrik on must-valge-hallikirju pikasabaline sale lind. Isas- ja emaslind erinevad väliselt üsna märgatavalt peal ja rinnal olevate mustade sulepartiide suuruse ja tumeduse poolest.

Elupaik: eelistab ava- ja poolavamaastikku, kultuurmaastikke. Tihti pesitseb inimasulates, samuti sageli veekogude läheduses, väldib suuri ja tihedaid metsaalasid.

Pesapaik: pesitsemiseks kasutab linavästrik igasuguseid poollahtisi õõnsusi, erinevate varjete aluseid kohti ning ka puuriitasid. Pesad võivad olla nii maapinnal kui ka mitme meetri kõrgusel. Pesa ise on kausilaadne korratu ehitis kõrtest, samblast ja puulehtedest.

Põldvarblane

(Passer montanus)

Põldvarblane

(Passer montanus)

Rahvapärased nimed: sirtslane, nonn, hallvatt, hallivatimees, varglane, värvuke, varvelus (ühised nimed koduvarblasega).

Arvukus Eestis: Eestis pesitseb hinnanguliselt 60 000–100 000 paari. Liigi arvukus on viimastel aastakümnetel näidanud väikest tõusu.

Välimus/tunnused: põldvarblasel on lagipea punakaspruun. Põsk on valge ning selle keskel on must laik, kael on valge, selg on musta-pruuni triibuline, kõht mustrita hallikasruuge.

Elupaik: põldvarblane on harilik haudelind kultuurmaastikul ja asulates. Liik pesitseb sageli metsaservadel, puisniitudel, põõsastikes, linnaparkides ja kalmistutel.

Pesapaik: pesa ehitatakse tavaliselt hoonete õõnsustesse, puuõõnsustesse, pesakastidesse, hekkidesse, ilupõõsastesse ja kuuskedesse. Pesa on kohev ning koosneb ölekõrtest, karvadest, taimejuurtest, sulgedest jms.

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Kasutatud kirjandus:

- Elts, J. Lindudest põllumajandusmaastikus (www.eoy.ee).
- Elts, J., Kuresoo, A., Leibak, E., Leito, A., Leivits, A., Lilleleht, V., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis, R. & Ots, M. 2009. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2003.–2008. a. Hirundo 22. trükis.
- Jonsson, L. Euroopa linnud. Tallinn. Eesti Entsüklopeediakirjastus. 2000.
- Leibak, E., Lilleleht, V., Veromann, H. Birds of Estonia – Status, Distribution and Numbers. Tallinn. Estonian Academy Publishers. 1994.
- Mägi, M. Linnud rahva keeles ja meeles. Tallinn. Eesti raamat. 1969.
- Rootsmäe, L. & Veromann, H. Eesti laululinnud. Tallinn. Valgus. 1974.
- Semm, M. Toetused põllumajanduskeskkonna kaitseks (www.eoy.ee).
- Eesti Ornitoloogiaühingu punktloenduste projekt, 2008.
<http://bio.edu.ee/loomad/Linnud/liindex.htm>

Väljaandja: Põllumajandusministeerium, 2012

Koostaja: Põllumajandusuuringute Keskus, 2009

Toimetajad: Riho Marja, Pille Koorberg

Fotod: Riho Marja, Uku Paal, Remo Savisaar

Kujundaja: Hele Hanson-Penu / AS Ecoprint

Trükitud: AS Folger Art

ISBN 978–9949–462–57–5

